

پدر به جای
خوشحالی، از
اینکه به جای پسر،
دختر دار شده،
عصبانی می‌شود
و بر نعش بی‌جان
همسرش با
کمر بندش شلاق
می‌زند

در جهان ما صداهای زیادی وجود دارد. بهتر بگوییم، جهان پر سر و صدایی داریم. هرچند ما تنها صداهای بلندتر را می‌شنویم. بسیار کم اتفاق می‌افتاد که صدای فرودستان نیز شنیده شود. معمولاً و هر چند وقت یک بار می‌گویند شخصیتی ظهور کرده که صدای فرودستان است، از خواست زنان می‌گوید یا مطالبات کارگران را پیگیری می‌کند. با این حال چنین شخصیت‌هایی نیز فرودست نیستند، بلکه خود را جای صدای فرودستان جا زده‌اند. در جهان در رسانه تنیده ما، بلندترین صداها از آن سلبریتی‌هاست. هنگامی که سلبریتی خودش را صدای فرودستان معرفی می‌کند، حداقل باید در دو جاترید داشت: یا سلبریتی دروغ می‌گوید و صدای فرودستان نیست، یا سلبریتی صدای دیگری غیر از فرودستان را بلند کرده است.

موزیک ویدیو آیه از مژگان عظیمی، خواننده افغانستانی (متولد مشهد و ساکن سوئیس) در سال ۲۰۱۸ منتشر شد. بی‌آنکه بخواهیم به فرامتن این اثر رجوع کنیم و فارغ از آشنایی مان با جامعه و سیاست در افغانستان، این موزیک ویدیو ادعاهای خاصی را درباره وضعیت زنان در افغانستان اقامه می‌کند. موزیک ویدیو آیه چه می‌گوید؟

موزیک ویدیو آیه سه جزء اصلی دارد:

قصه‌ای از درون جامعه سنتی افغانستان که با تصویر آن را روایت می‌کند.
متن ترانه که توسط مژگان عظیمی خوانده می‌شود.

پرفورمنس مژگان عظیمی

ابتدا به بخش اول بپردازیم. موزیک ویدیو آیه داستان تولد تا مرگ یک دختر بچه را برای مخاطب تعریف می‌کند. قصه از جایی آغاز می‌شود که مادری در آستانه به دنیا آوردن فرزندش است و قابله بالای سرش نشسته و از او مراقبت می‌کند و در اتاق کناری، پدری دل‌نگران شده است. مادر فوت می‌کند و دختری به دنیا می‌آورد و قابله نوزاد را به پدر نشان می‌دهد، اما پدر به جای خوشحالی، از اینکه به جای پسر، دختر دار شده، عصبانی می‌شود و بر نعش بی‌جان همسرش با کمر بندش شلاق می‌زند. دختر در کنار قابله (که احتمالاً یکی از اقوامش باشد) بزرگ می‌شود اما پدرش از این وضعیت راضی نیست و منتظر است هرچه زودتر دختر بزرگ شود تا بلکه بتواند او را زودتر شوهر بدهد. دختر که به ظاهر ۹ یا ۱۰ ساله است، برای مراسم خواستگاری آماده می‌شود، اما به این ازدواج اجباری و کودک‌همسری تن نمی‌دهد و می‌خواهد از خانه فرار کند. فرار او موفقیت‌آمیز از آب در نمی‌آید و پدرش او را گری می‌اندازد و خفه‌اش می‌کند. اما پدر به همین هم بسنده نمی‌کند و جنازه‌آرایش کرده دخترش را به پیرمردی می‌فروشد و در ازای آن پول دریافت می‌کند. در نهایت نیز پیرمرد جنازه دختر را از جلوی پدرش بلند می‌کند و می‌برد.

جزء دوم این موزیک ویدیو شامل ترانه‌ای است که توسط مژگان عظیمی خوانده می‌شود. در آغاز ترانه دوگانه‌ای با یک مضمون ساخته می‌شود: «گرتن بدهی دل ندهی کار خراب است» و «گردل بدهی، تن ندهی باز خراب است». این دو مصرع جدا از هم، چنین معنی می‌دهند که اگر ازدواج زنان در افغانستان چه اجباری باشد و چه غیر اجباری، نتیجه نامطلوب است، زیرا «کار خراب است» یا مشکل در فرهنگ سنتی افغانستان است. پس از گذر از مطلع شعر، باز هم دوگانه‌های دیگری توسط ترانه‌سرا ساخته می‌شود: عشق در برابر حجاب. «اینجا به تواز عشق و وفا هیچ نگویند / چون دغدغه‌ی مردم این شهر حجاب